

О. М. Селезень, ст. викладач Сумський національний аграрний університет

В статті визначено сутність категорії «фінансовий потенціал». Досліджено практичні й методичні аспекти оцінки фінансового потенціалу підприємства та умов його формування. Узагальнені показники оцінки фінансового потенціалу. Складено профіль фінансового потенціалу на прикладі ДП «Роменське лісове господарство» Сумської області.

Ключові слова: фінансовий потенціал, методика оцінки фінансового потенціалу, фінансовий стан, експрес-аналіз, рівні фінансового потенціалу.

Постановка проблеми. Сучасні технології, за допомогою яких підприємство може оцінювати свій поточний стан і виробляти ефективні та результативні стратегії майбутнього розвитку, зазнають суттєвих змін. У зв'язку з цим різко постає питання про вибір інструментарію оцінки фінансового потенціалу підприємства, що дозволить оперативно виявляти внутрішні потенційні можливості і недоліки підлеглої господарської одиниці, виявляти приховані резерви з метою підвищення ефективності її діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням методики аналізу й діагностики фінансового потенціалу підприємства присвячено наукові праці багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, серед яких слід виділити наукові розробки: М.І. Баканова, С.Б. Барнгольца, І.А. Бланка, Я.Г. Берсуцького, О.Д. Василика, В.М. Гриньової та інших. На сучасному етапі розвитку економіки проблема ефективного використання фінансового потенціалу продовжує зберігати свою актуальність, проте єдиної методики його аналізу й оцінки досі не розроблено.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Віддаючи належне науковому та практичному значенню праць вітчизняних і зарубіжних авторів, необхідно підкреслити, що певне коло завдань концептуального, методологічного та методичного характеру залишилось недостатньо розвинутим. Багато проблем на сьогодні лишаються дискусійними й недостатньо розробленими, що не дозволяє ефективно здійснювати управління фінансовим потенціалом підприємств. Так, насамперед, потребують уточнення наукові положення та методичні рекомендації щодо трактування сутності фінансового потенціалу як економічної категорії; виникає необхідність у подальшому дослідженні практичних й методичних аспектів оцінки фінансового потенціалу підприємства та умов його формування.

Мета статті. Метою дослідження є обґрунтування та апробація на прикладі державного підприємства «Роменське лісове господарство» методики оцінки фінансового потенціалу, спрямованої на формування й ефективне використання фінансових ресурсів в управлінні його діяльністю.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи публікації стосовно визначення поняття «фінан-

совий потенціал» більшість авторів концентрується на наступних аспектах:

- сукупність фінансових ресурсів підприємства;
- можливості підприємства щодо залучення та ефективного управління фінансовими ресурсами;
- забезпечення досягнення тактичних і стратегічних цілей підприємства [1, с. 268; 2, с. 278;3].

Узагальнюючи вищевикладені підходи, фінансовий потенціал можна розглядати як сукупність власних і залучених фінансових ресурсів підприємства та можливості системи щодо їх ефективного управління для досягнення загально стратегічних цілей.

Варто зазначити, що у літературі досить багато уваги акцентується на термінологічному та класифікаційному аспектах проблеми, але недостатньо уваги відводиться методичному забезпеченню оцінювання потенціалу. При цьому майже відсутні конкретні розробки стосовно ідентифікування рівня потенціалу підприємства як необхідної передумови прийняття управлінських рішень перспективного характеру. На прикладі державного підприємства «Роменське лісове господарство» буде доцільним дослідження та застосування методики оцінки фінансового потенціалу підприємства (ФПП). Для визначення рівня ФПП пропонується провести експрес-аналіз основних показників, що характеризують ліквідність, платоспроможність і фінансову стійкість підприємства, а також визначення порогових значень показників з метою віднесення їх до того чи іншого рівня ФПП (табл. 1).

Керуючись розрахунками відповідних фінансових показників, можна зробити аналіз деяких аспектів фінансового стану підприємства. У 2013 році активи підприємства було забезпечено власними коштами на 93%, що свідчить про високий рівень фінансової незалежності підприємства.

Протягом наступних років коефіцієнт фінансової незалежності майже не змінився. Такі дані свідчать про достатньо стабільний стан для інвесторів і кредиторів. В даному випадку ризик кредиторів зводиться до мінімуму, адже продавши майно, сформоване за рахунок власного капіталу, підприємство зможе погасити свої боргові зобов'язання.

Таблиця 1

Експрес-аналіз фінансових показників ДП «Роменське лісове господарство» за 2013-2015 роки

№	Назва показника	Розрахунок	2013 р.	2014 р.	2015 р.
1	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Власний капітал / Валюта балансу	0,93	0,95	0,93
2	Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	24,6	24,9	14,7
3	Коефіцієнт термінової ліквідності	Оборотні активи – Виробничі запаси / Поточні зобов'язання	21,1	1,99	0,87
4	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Кошти та їх еквіваленти + поточні фінансові Інвестиції / Поточні зобов'язання	0,54	0,75	0,15
5	Рентабельність усіх активів	Чистий прибуток / середньорічна вартість активів	0,001	0,005	0,006
6	Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Власний капітал	0,001	0,006	0,007
7	Ефективність використання активів для виробництва продукції	Чистий дохід / Валюта балансу	0,97	1,02	1,15
8	Частка заборгованості в загальній сумі джерел	Поточні + довгострокові зобов'язання / Валюта балансу	0,02	0,02	0,07
9	Коефіцієнт забезпечення боргів (заборгованості)	Власний капітал / Залучений капітал	40,9	40,2	13,5

Коефіцієнт загальної ліквідності, що відображає достатність ліквідних ресурсів підприємства для погашення його поточних зобов'язань [4, с. 82], за розрахунками має 14,7 – 24,9, що характеризує лісове господарство як підприємство з дуже високим рівнем ліквідності ресурсів. Нормативне значення коефіцієнта – 1,0-2,0. Коефіцієнти швидкої та абсолютної ліквідності підприємства знаходяться в межах нормативних значень. Це свідчить про можливість своєчасної оплати боргів підприємством. Рентабельність власного капіталу

відображає ефективність використання активів, створених за рахунок власних коштів, тобто скільки прибутку приносить кожна гривня власного капіталу [5]. Згідно з результатом фінансового показника, підприємство має дуже низьку рентабельність власного капіталу.

Для визначення рівня фінансового потенціалу за фінансовими показниками порівняємо отримані значення фінансових коефіцієнтів із рекомендованими даними рейтингової оцінки (табл. 2).

Таблиця 2

Рейтингова оцінка ФПП за фінансовими показниками

Показник	Рівень ФПП		
	високий	середній	низький
1. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	> 0,5	0,3-0,5	< 0,3
2. Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	> 2,0	1,0 – 2,0	< 1,0
3. Коефіцієнт термінової ліквідності	> 0,8	0,4-0,8	< 0,4
4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	0,1- 0,2	< 0,1
5. Рентабельність усіх активів	> 0,1	0,05-0,1	< 0,05
6. Рентабельність власного капіталу	> 0,15	0,1-0,15	< 0,1
7. Ефективність використання активів для виробництва продукції	> 1,6	1,0-1,6	< 1,0
8. Частка заборгованості в загальній сумі джерел	< 0,5	0,7-0,5	> 0,7
9. Коефіцієнт забезпечення боргів (заборгованості)	> 0,26	0,1-0,26	< 0,1

Отже, оцінюючи рівень фінансового потенціалу ДП «Роменське лісове господарство» за фінансовими показниками, варто відмітити, що значення деяких розрахованих коефіцієнтів не відповідають рекомендованим даним рейтингової оцінки. Підприємство має низький рівень ФПП за таким показником як рентабельність, що є досить негативним явищем у його діяльності. Підприємству необхідно знайти шляхи підвищення ефективності використання основних виробничих фондів, що дасть змогу покращити прибутковість, а отже, і фінансовий стан в цілому.

Наступний етап – оцінка ФПП за критерієм «Можливість залучення додаткового капіталу». Можливості забезпечення реалізації найбільш ефективних форм вкладення капіталу, спрямованих на розширення економічного потенціалу підприємства, залежать від інвестиційної привабли-

вості підприємства, яка є системою економічних відносин між суб'єктами господарювання з приводу ефективного розвитку бізнесу та підтримки конкурентоспроможності за рахунок внутрішніх та зовнішніх інвестиційних джерел. Отже, рівень ФПП за цим критерієм визначається мірою привабливості підприємства для потенційних інвесторів. Визначення інвестиційної привабливості для оцінки ФПП зводиться до визначення комерційної репутації підприємства. Коефіцієнт комерційної репутації підприємства визначається за формулою:

$$KKRP = \sum_{i=1}^n KKR_{P_{част}}, \quad (1)$$

де $KKR_{P_{част}}$ – часткові коефіцієнти комерційної репутації підприємства;

n – кількість коефіцієнтів комерційної репу-

тації підприємства, що розглядаються.

Пропонується методика розрахунку коефіцієнта комерційної репутації підприємства на основі виділення дев'яти показників, кожен з яких оцінюється від 0 до 1 бала експертним шляхом. Таким чином, максимальне значення ККРП скла-

дає 9 балів, а мінімальне – 0. Для оцінки комерційної репутації ДП «Роменське лісове господарство» було проведено опитування серед його працівників та розраховано одиничні коефіцієнти з врахуванням думок експертів (табл. 3).

Таблиця 3

**Розрахунок одиничних коефіцієнтів комерційної репутації
ДП «Роменське лісове господарство»**

Назва одиничного коефіцієнта якості управління	Оцінка одиничного коефіцієнта комерційної репутації підприємства	Бал
1.Філософський аспект	«Роменський лісгосп» орієнтується здебільшого на середньострокове та короткострокове планування. Пріоритетні задачі фірми підтримують усі співробітники, що свідчить про високий рівень сформованості корпоративної культури. Конфлікти існують на різних рівнях, однак ефективно вирішуються.	0,8
2.Поведінковий аспект	Підприємство підтримує зв'язок із пресою. Надає інформацію про розвиток, розширення асортименту продукції у районні видання. Основна інформація про підприємство міститься в Інтернет-ресурсах. Продукція підприємства користується середнім попиту. Підприємство співпрацює з органами місцевого самоврядування.	0,7
3.Інформаційний аспект	Підприємство досліджує ринок, шукає нові канали збуту, має постійно оновлені бази за всіма складовими виробничо-господарської діяльності (дебітори, кредитори, остачальники, споживачі, конкуренти і т.д.).	0,7
4.Аспект принципу дії	Лісове господарство проводить комплексний аналіз своєї діяльності, залучає для оцінки аудиторські фірми	0,7
5.Аспект диференціації	Підприємство освоює нові ринкові ніші, а також зміцнює зв'язки з існуючою клієнтською базою.	0,8
6. Організаційний аспект	Діє організаційна структура управління. Рівень гнучкості управління досить високий. Періодично здійснюються нововведення, що роблять позитивний вплив на діяльність підприємства в цілому.	0,7
7. Соціальний аспект	Виробнича діяльність підприємства вносить свою частку в забезпечення екології навколишнього середовища. Соціальний захист працівників підприємства на рівні вище середнього.	0,8
8. Аспект управління персоналом	Підприємство забезпечене великою кількістю спеціалістів, більшість працівників має вищу та професійно-технічну освіту, досвід роботи.	0,8
9. Аспект ключової фігури в керівництві	Керівник підприємства володіє значним досвідом, кваліфікацією, має важливі зв'язки у сфері бізнесу, готовий до виправданого ризику, саморозвиток особистості вважає найголовнішою рисою.	0,9
ККРП		6,8
Рівень ФПП		Середній

Джерело: розроблено за даними [6]

Таким чином, підприємство за критерієм оцінки «залучення додаткового капіталу» має середній рівень фінансового потенціалу (можливість залучення капіталу, в обсязі необхідному тільки для поповнення оборотного капіталу).

Наступний етап – оцінка ФПП за критерієм «Наявність ефективної системи управління фінансами». Під ефективною системою управління фінансами розуміють, як правило, технологію складання скоординованого за усіма підрозділами чи функціями плану роботи організації, який базується на комплексному аналізі прогнозів змін зовнішніх та внутрішніх параметрів та отриманні шляхом розрахунків економічних та фінансових індикаторів діяльності підприємства [7]. Цей вид оцінки проводиться експертним шляхом на підставі значущості кожної складової та передбачає віднесення підприємства до того чи іншого рівня ФПП за наступними принципами:

– високий рівень ФПП – наявність системи бюджетного планування;

– середній рівень ФПП – наявність системи планових звітів;

– низький рівень ФПП – наявність на підприємстві системи планування коефіцієнтним методом.

Отже, оцінюючи ФПП за розробленою методикою, слід зазначити, що підприємство має середній рівень фінансового потенціалу. Діяльність підприємства прибуткова, але фінансова стабільність суттєво залежить від змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Варто врахувати, що підприємство діє у досить специфічній сфері, де результативність та фінансові можливості залежать не лише від внутрішніх чинників, але й від підтримки з боку держави.

Висновки і пропозиції. Оцінка фінансового потенціалу підприємства – необхідний етап стратегічного аналізу та управління. Запропонована методика розрахунків охоплює всі основні внутрішньо фірмові процеси, які відбуваються в різних функціональних сферах внутрішнього се-

редовища. У результаті забезпечується системний підхід до оцінки підприємства та його потенціалу, який дозволить виявити сильні та слабкі сторони, а також створити на цій основі комплексний план перспективного розвитку. З цією метою можна запропонувати підприємству сформулювати власну стратегію управління фінансовим потенціалом. Це може бути як стратегічний чи виробничий фінансові плани (на місяць, півроку або будь-який інший часовий відрізок) – план доходів

та витрат, балансовий план; так і бюджетування, що є елементом оперативного фінансового планування. Отже, фінансовий потенціал – найважливіша характеристика ефективності фінансово-господарської діяльності та надійності підприємства. Він визначає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у ділових стосунках, є основою ефективної реалізації фінансових інтересів усіх учасників господарської діяльності.

Список використаної літератури:

1. Белінська О.В. Сутність фінансового потенціалу підприємства / О.В.Белінська //Вісник ХНУ. Економічні науки. – 2014. - №4. –С.267-274.
2. Толпежников Р.О. Сутність та методика оцінювання фінансового потенціалу підприємства / Р.О. Толпежников// Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2015. – № 2. – Т. 1. – С. 277-282.
3. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Діагностика потенціалу підприємства / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник //Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – № 1. – С. 155-166.
4. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2005. – 352 с.
5. Маслак О.І. Особливості оцінювання фінансового потенціалу промислового підприємства / О.І. Маслак// Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2014. – Випуск 6(77). – С. 124-129
6. Фомин П.А. Особенности оценки потенциала промышленных предприятий / Фомин П.А., Старовойтов М.К. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cfin.ru/management/manufact/manufact_potential.shtml
7. Данько Ю. І. Теоретико-методологічне обґрунтування підходів до моделювання рівня конкурентоспроможності аграрних підприємств / Ю. І. Данько // Інноваційна економіка. – 2016. – №5-6(63). – С.76-80.
8. Руда Р.В. Збалансована система оцінки фінансового потенціалу підприємства / Р.В. Руда// Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2013. – № 4. – С. 170 – 17.

Селезень Е.Н. Оценка финансового потенциала предприятия

*Определено сущность категории «финансовый потенциал». Исследовано практические и методические аспекты оценки финансового потенциала предприятия и условий его формирования. Обобщены показатели оценки финансового потенциала. Составлен профиль финансового потенциала на примере ДП «Роменское лесное хозяйство». **Ключевые слова:** финансовый потенциал, методика оценки финансового потенциала, финансовое состояние, экс-пресс-анализ, уровни финансового потенциала.*

Selezen E.N. Estimation of financial potential of the enterprise

The essence of the category "financial potential" is defined. Practical and methodological aspects of enterprise financial potential assessing and the conditions of its formation are considered. Indicators of assess the financial potential are generalized. The financial potential profile on the example of SE "Romynskoe forestry" is prepared.

Keywords: financial potential, methods of the financial potential assessment, financial condition, express analysis, levels of the financial potential.

Дата надходження до редакції: 11.01.2017

Рецензент: д.е.н., доцент Ю.І.Данько